

С.С. Титова. – Текст: непосредственный. // Смыслы, ценности, нормы в бытии человека, общества, государства. – Челябинск: ГБОУ ВО «ЮУрГИИ им. П.И. Чайковского» - 13 мая 2020. – С. 245-255.

21. Титова, С.С. Проект «Программа формирования готовности студентов к педагогической деятельности с применением медиа-контента и мультимедиа-технологий» / С.С. Титова // Искусствознание: теория, история, практика. - - Челябинск: - №1 (27), апрель 2020. – С. 51-58.

22. Титова, С.С. Разнообразие педагогических подходов к применению медиа-контента и мультимедиа технологий в художественном образовании / С.С. Титова. – Текст: непосредственный // Мир культуры: искусство, наука, образование : сб. науч. ст. и творч. работ. – Челябинск: ЮУрГИИ им. П.И. Чайковского, 2019. – Вып. 8. – С. 117-126.

23. Титова, С.С. Ретрансляция материала шедевров мировой музыкальной классики в образцах медиа-контента (видео-реклама, кинофильмы, мультипликационные фильмы): педагогический аспект / С.С. Титова, О.А. Фигловская. – Текст: непосредственный //

Современная наука. Актуальные проблемы теории и практики. Серия Гуманитарные науки. – 2019. – № 7 (июль). – С. 80–89.

24. Толстой, Л. Н. Крейцера соната. – Текст: непосредственный / Л. Н. Толстой. – Санкт-Петербург : КАРО, 2016. – 160 с.

25. Тургенев, И.С. Дворянское гнездо. – Текст: непосредственный / И.С. Тургенев. – Новосибирск : Сибирское университетское издательство, 2010. – 144 с.

26. Чехов А. П. Моя жизнь: (Рассказ провинциала) . – Текст: непосредственный // Чехов А. П. Полное собрание сочинений и писем: В 30 т. Сочинения: В 18 т. / АН СССР. Ин-т мировой лит. им. А. М. Горького. – Москва : Наука, 1974-1982. Т. 9. [Рассказы. Повести], 1894-1897. – М.: Наука, 1977. – С. 192 – 280.

27. Шак, Т. Ф. Музыка в структуре медиатекста. На материале художественного и анимационного кино : учебное пособие. – Текст: непосредственный / Т. Ф. Шак. — 4-е, стер. — Санкт-Петербург : Планета музыки, 2020. — 384 с.

THE PLACE OF MUSEUM PEDAGOGY IN THE EDUCATIONAL PROCESS OF APPLICANTS FOR HIGHER EDUCATION

Chervonyi P.

candidate of pedagogical sciences, chair of pedagogic and psychology, Kharkiv National University of Internal Affairs

МІСЦЕ МУЗЕЙНОЇ ПЕДАГОГІКИ У ВИХОВНОМУ ПРОЦЕСІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Червоний П.

кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри педагогіки та психології Харківський національний університет внутрішніх справ

DOI: [10.24412/3453-9875-2020-51-3-38-43](https://doi.org/10.24412/3453-9875-2020-51-3-38-43)

Abstract

The article is devoted to the education of students, by means of museum pedagogy. The place of museum pedagogy in the educational process is revealed on the example of the activity of the museum of the school №100 named after A. Makarenko located in Kharkiv and the museum named after A. Makarenko in Kuryazh of the village of Podvirky. It is noted that museums are an important means of educating not only students. They contribute to the building of the spiritual unity of generations, the development of creative abilities among students and national consciousness specialists. The specifics of museums operating in educational institutions, their content, as well as the algorithm of creating museums by their own of teaching staff and analyzed the means of museum pedagogy in the education of students are highlighted.

The modern museum positions itself as an effective base for communication, cultural and educational environment and a source of cultural and educational process, which performs the following tasks: expanding the field of education; development of creative personality, formation of national ideology; preservation of traditions, return to spiritual values. With the help of museum communication, historical memory is formed, the development of such positive qualities as patriotism, respect for the past, interest in the history of our people, country, homeland, profession, school is carried out.

The method of an outstanding teacher is relevant today. It expands the worldview of raising children, inspires reflection on learning and the formation of pedagogical skills among higher education seekers and creates a creative approach and search for new methods of raising children and youth in rapid socio-historical and information processes.

Анотація

Статтю присвячено вихованню здобувачів вищої освіти засобами музейної педагогіки. Розкрито місце музейної педагогіки на прикладі діяльності шкільного музею сотої школи ім. А. С. Макаренка міста Харкова та музею ім. А. С. Макаренка в Куряжі с. Подвірки. Відзначено, що музеї є важливим засобом виховання не тільки учнів, вони сприяють формуванню в здобувачів вищої освіти та фахівців національної свідомості, духовної єдності поколінь, розвитку творчих здібностей. Висвітлено специфіку музеїв, що функціонують в освітніх закладах, їх змістовного наповнення, а також досліджено алгоритм створення музеїв

власними силами педагогічного колективу та проаналізовано засоби музейної педагогіки у вихованні здобувачів вищої освіти.

Сучасний музей показує, що він є ефективною базою для спілкування, культурно-освітнім середовищем, джерелом культурно-освітнього процесу, що виконує такі завдання, як: розширення сфери освіти; розвиток творчої особистості, формування національної ідеології; збереження традицій, повернення до духовних цінностей. За допомогою музейної комунікації формується історична пам'ять, здійснюється розвиток таких позитивних якостей таких, як: патріотизм, повага до минулого, інтерес до історії нашого народу, країни, рідного краю, професії, навчального закладу.

Методика видатного педагога актуальна і нині, розширює світогляд виховання дітей, надихає до роздумів щодо навчання та формування педагогічних умінь у здобувачів вищої освіти, створюються умови творчого підходу та пошук нових методів виховання дітей та юнацтва в умовах стрімких суспільно-історичних та інформаційних процесів.

Keywords: A. Makarenko, museum, education, minor, pedagogy, homeless.

Ключові слова: А. С. Макаренко, музей, виховання, неповнолітній, педагогіка, безпритульний.

Постановка проблеми. Нині активно за допомогою музейної педагогіки здійснюється виховна робота здобувачів вищої освіти на першому курсі, тому що продовжується переосмислюватися їх професійний вибір. Засобом виховної роботи ми обрали діяльність шкільного музею сотої школи ім. А. С. Макаренка міста Харкова та музею ім. А. С. Макаренка в Куряжі с. Подвірки. Музей є важливим засобом виховання не тільки учнів, вони сприяють формуванню в здобувачів вищої освіти та фахівців національної свідомості, духовної єдності поколінь, розвитку творчих здібностей.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Діяльність музеїв при навчальних закладах стали предметом дослідження українських та російських учених Н. Ганнусенко, Г. Елькін, І. Медведева, З. Огризко, питанням реалізації виховного потенціалу музеїв займалися Ю. Клочко, М. Нагорський, І. Пантелійчук та ін.

Мета статті – висвітлити специфіку музеїв, що функціонують в освітніх закладах, їх змістовного наповнення, а також дослідити алгоритм створення музеїв власними силами педагогічного колективу та проаналізувати значення засобів музейної педагогіки у вихованні здобувачів вищої освіти.

Виклад основного матеріалу. Завдання музейної педагогіки впливає із вимог сьогодення, застосування історичної та культурної спадщини в системі виховної роботи. Музей є скарбниці надбання нашого народу за його історію, за допомогою музейної комунікації формується історична пам'ять, здійснюється розвиток таких позитивних якостей таких, як: патріотизм, повага до минулого, інтерес до історії нашого народу, країни, рідного краю, професії, навчального закладу.

Музейний простір вимагає спеціальної методики виховної роботи. Існує такий метод як «занурення» в історичну епоху, який забезпечує відвідувачу символічний доступ у простір іншої культури, і при цьому дає йому змогу не лише візуально відчувати епоху, а й задіяти майже всі органи відчуття. Метод моделювання, який дозволяє групі відвідувачів провести музейне дослідження за допомогою уявної побудови ситуацій, подій, явищ, історичних процесів, «залучити до роботи» свою пам'ять та уяву. До власне музейно-педагогічних методів належать також: рольове «прожиття» історичних та

культурних подій, інформаційний, продуктивний, репродуктивний, дослідницький, реконструкції, порівняльних аналогій, асоціативний, порівняльного аналізу, випереджувального заохочення. Розповідь і бесіду як словесні методи можна використовувати під час вивчення історії експонату, характеристики історичної епохи; методи ілюстрації й демонстрації – для безпосереднього показу експозиції; проблемно-пошуковий – для розкриття певної ідеї експозиції та особливостей її втілення, виявлення власного враження від побаченого [1].

Сото школа ім. А. С. Макаренка міста Харкова, де був створений шкільний музей тісно пов'язана з трудовою діяльністю комунарів, вихованців А.С. Макаренка. У 30-х роках ХХ ст. поруч із старою територією комуні ім. Фелікса Дзержинського і заводу «Комунар» почалося будівництво школи № 100, в якому вони брали активну участь. Першими учнями цієї школи стали діти комунарів [2, с. 284].

Із метою увічнення пам'яті видатного радянського письменника-педагога А. С. Макаренка, який довгий час жив і працював у м. Харків, виконавчий комітет Харківської міської Ради депутатів трудящих вирішив у 1955 році присвоїти середній школі № 100 м. Харкова у Кагановичському районі ім'я А. С. Макаренка [3].

У 1987 році за ініціативою вчителя української мови та літератури Костіної Нінель Михайлівни організовано шкільний музей, де до цього була галерея робіт Г. В. Камишанського, який теж був комунаром. Найактивнішу участь у збиранні, підготовленні матеріалів, створенні експозиції брали вчителі, працівники заводів «ФЕД» та «Комунар». Офіційно шкільний музей ім. А. С. Макаренка був відкритий 13 березня 1987 року. Про це свідчить урочистий лист про відкриття музею від 5 березня 1987 року № 240 від директора Кременчуцького педагогічно-меморіального музею ім. А. С. Макаренка П. Г. Лисенка [4]. 7 липня 1988 року музею, присвяченому пам'яті А. С. Макаренка було присвоєно звання «Шкільний музей А. С. Макаренка».

Мета діяльності шкільного музею А.С. Макаренка полягає у вивченні та популяризації педагогічної спадщини великого педагога і письменника, залученні молоді, здобувачів вищої освіти до вихо-

вання, шанобливого ставлення до історії та культури українського народу, його найкращих представників, сприяння розвитку творчих здібностей учнів, майбутніх педагогів та фахівців, керівників та педагогів інших шкіл.

Завдання музею полягає в професійному, моральному, патріотичному вихованні молоді, у підвищенні їх загальноосвітнього і культурного рівня та організації повноцінного культурного дозвілля [5, с. 165].

Шкільний музей у 2008 році у 125 річчя від дня народження А. С. Макаренка відвідали 532 особи, проведено 25 оглядових екскурсій для учнів своєї школи, чотири для інших шкіл, оглядові екскурсії для дошкільних закладів, чотирнадцять екскурсій вікторин, п'ять навчальних екскурсій, чотири – для директорів шкіл м. Харкова та Харківської області, шість екскурсій для студентів Харківського національного університету ім. В. Н. Каразіна, Харківського національного педагогічного університету ім. Г. С. Сковороди, Харківського гуманітарно-педагогічного університету а також для курсантів Харківського національного університету внутрішніх справ. На базі музею проводилися Макаренківські читання, музейні уроки

Одна з особливостей музею полягає в тому, що екскурсії проводять кращі учні. Починаючи з п'ятого класу вони ведуть екскурсії до одинадцятого класу. По кожному відділу музею учні з гордістю та натхненням розповідають про періоди життя та творчості видатного педагога. Старшокласники передають естафету екскурсів учням молодших класів. Учні краще засвоюють і сприймають інформацію від ровесників про рідний край, про вихованців А. С. Макаренка, які захищали у роки Великої вітчизняної війни та відбудовували рідне місто. Свої відгуки та подяки залишають гості школи та музею у книзі для відвідувачів – керівники навчальних закладів, організацій, студенти, курсантів та учні. Відгук з подякою залишили і вихованці А. С. Макаренка, а саме; Г. В. Слуцька, В. І. Шибасєва, Т. Ю. Коменська, В. Ф. Левченко у 1989 та 1994 роках; у 2007 році І. Д. Токарев та Антон Васильєв–Макаренко [2, с. 284].

Музей А. С. Макаренка в Курязькій виправній трудовій колонії також має свою історію. Він виник завдяки працівникам колонії. Керівник та працівники колонії намагалися сприяти перевихованню неповнолітніх правопорушників за допомогою музею, на прикладі діяльності Макаренка показати їм можливість повернутися в суспільство, змінитися, стати на шлях виправлення та бути корисними. Працівники колонії були переконані, що саме музей стане місцем перевиховання.

Проаналізувавши документи, літературу та періодичні видання, можна визначити, що історія створення та діяльність музею А. С. Макаренка в Курязькій має чотири етапи.

Перший етап – створення та діяльність музею (1958 – 1988). Другий – будівництво та розквіт музейної діяльності (1987 – 1996). Третій етап можна

назвати «Занепад» (1996 – 2012). Останній – відновлення музею та сучасна діяльність (2012 – дотепер). Зупинимось на цих періодах [6, с. 48].

Перший етап розпочався з ідеї створення кімнати-музею А. С. Макаренка. В середині 50-х років начальник Курязької виправної трудової колонії для неповнолітніх Є. Д. Матковський запропонував створити музей імені А. С. Макаренка. Працівники колонії з радістю підтримали цю ідею. Було вибрано місце для експозиції музею – Петро-Павлівська церква, де в колонії ім. М. Горького розташовувався тихий клуб. Відділ дитячих колоній в Києві не став заперечувати створенню музею [7, с. 161].

Організаторами музею були начальник Курязької ВТК Є. Д. Матковський, заступник начальника з виховної роботи П. Н. Розенберг і методист колонії Ф. Н. Муратов.

До 70-річчя великого письменника і педагога 13 березня 1958 року відкрито музей в Курязькій ім. А. С. Макаренка. Музей оглянуло понад 100 тис. відвідувачів, серед яких були викладачі й студенти, фахівці інших колоній, вихованці колонії різних поколінь [8, с. 109-110].

У 1961 році в журналі «Прапор» вийшло невеличке повідомлення про відкриття музею А. С. Макаренка в селі Курязь під Харковом. Повідомлялося, що в одному із будинків колонії відкрито музей його пам'яті [9].

Кімната-музей А. С. Макаренка до 1988 року знаходилася на території Курязької виправної трудової колонії для неповнолітніх, яка була закрита для відвідувачів, окрім офіційних делегацій та гостей колонії. Завідував кімнатою методист Ф. Н. Муратов. Фотодокументи та записи в книзі відвідувачів свідчать, що серед почесних гостей, які проводили зустрічі з неповнолітніми засудженими, були актори, які знімалися в художньому фільмі «Педагогічна поема», народні артисти СРСР Євген Павлович Леонов, Володимир Натанович Винокур, мати Героя Радянського Союзу Зої Космодем'янської – Любов Тимофіївна Космодем'янська, космонавти В'ячеслав Дмитрович Зудов і Володимир Володимирович Васютін, міністри МВС СРСР Сергій Никифорович Круглов, Микола Анисимович Щолоков.

Другий період охоплює 1987 – 1996 роки. До 100-річчя Макаренка, відповідно до Постанови ЦК КП України та Ради Міністрів УРСР від 8 квітня 1986 року № 123 розпочали створювати музеї. Великий обсяг робіт, а саме завдання з будівництва, капітального ремонту, реставрації, благоустрою та обладнання об'єктів, пов'язаних із підготовкою і святкуванням ювілею А. С. Макаренка, було затверджено Постановою ЦК КП України та Радою Міністрів УРСР у Полтавській та Сумській областях. Так, поставлено завдання в селі Ковалівці Полтавської області зробити капітальний ремонт і реставрацію приміщень колишньої трудової колонії імені М. Горького, створити експозиції музею-заповідника А. С. Макаренка, змінити бюст А. С. Макаренка; у місті Кременчук – спорудити пам'ятник-бюст А. С. Макаренку, реставрувати меморіальний будинок, в якому жив А. С. Макаренко, створити

експозиції музею, встановити паркову скульптуру «Макаренко і діти» на території музею, розширити експозиції музею Макаренка.

Потурбувалися гідно зустріти 100-річний ювілей і в Харківській області, на місті комуни в Куряжі. Ініціативу начальника Курязької ВТК Управління внутрішніх справ у Харківській області Підгорного Ігоря Львовича щодо будівництва будинку-музею А. С. Макаренка підтримали Міністерство внутрішніх справ СРСР та УРСР, ЦК КП України, партійна організація Харківського обласного виконавчого комітету [10].

Урочисто відкрили музей 18 серпня 1988 року. Як зазначає газета «Ленінська зміна», в Харкові відбулася Всесоюзна конференція співробітників виховно-трудових колоній для неповнолітніх правопорушників. Учасники конференції відвідали Курязьку колонію. Взяли участь у відкритті музею її засновника А. С. Макаренка [11].

Також в урочистому відкритті брали участь вихованці А. С. Макаренка, серед яких були Н. К. Колодезнікова, І. В. Коломійцев, Г. С. Слущка. Першим директором музею став методист Курязької ВТК Ф. Н. Муратов.

У музейних залах зібрано понад дві тисячі експонатів – це численні фотографії тих років, ксерокопії документів, рукописів та листів Макаренка, перший фотоапарат марки «ФЕД» та електросверлилка, вироблені в комуні імені Ф. Е. Держинського.

Третій етап діяльності музею – занепад. На початку 90-х років в Україні нараховувалось близько 6 тисяч музеїв, найбільша частина з яких відносилась до категорії музеїв науки і техніки, що діяли на підприємствах та організаціях. Але, на жаль, в 90-ті роки в умовах переходу до ринкової економіки музеї часто повторювали долю своїх підприємств: переходили до нових власників, приватизувалися або просто ліквідувалися. Така ж доля спіткала і музей А. С. Макаренка. У 1996 році було припинено фінансування музею і установа занепадала. Аналіз повідомлень у засобах масової інформації свідчить про скрутний стан музею, занепад та небайдужість громадськості до долі музею.

Про скрутні часи для музею йдеться у статті В. Романовського «О бедном музее замолвите слово...», де він писав, що перше десятиріччя літературно-меморіальний музей відмічає не на кращому рівні – коли він діяв, не було безпритульних дітей і неповнолітніх правопорушників серед них [12].

Однак Указ Президента України Л. Д. Кучми від 22 березня 2000 року «Про невідкладні заходи щодо розвитку музеїв України» призупинив процес руйнування музейної справи.

Четвертий етап «Відновлення музею та сучасна діяльність (2012 – дотепер)» розпочався в 2012 році й діє до сьогодні. Восени 2012 року почалися роботи з його реконструкції. Начальник Курязької ВТК Дмитро Холод заявив, що Державна пенітенціарна служба України взяла до уваги прохання управління ДПтС України в Харківській області відносно відновлення історичного надбання» [13].

Музей ім. А. С. Макаренка в Куряжі с. Подвірки дотепер одна із найкращих музейних експозицій гуманітарного профілю за предметно-просторовим рішенням та інформативним наповненням, пов'язаним із педагогічною діяльністю А. С. Макаренка. Це макети, настінні розписи, портретні замальовки безпритульників, створені поколінням чудових рисувальників, майстрів Харківської школи мистецтв у будівлі, побудованій як асоціативна паралель до повісті А. С. Макаренка «Прапори на баштах». Предметно-просторове рішення, органічне розміщення експонатів, дозволяють сприймати цей музей як документ епохи та як об'єкт, створений в дусі часу [14].

Архітектурно-художнє вирішення зовнішнього вигляду і внутрішньої композиції музейного будинку відображає епоху, в якій формувалася педагогічна практика А. С. Макаренка. Завдання з його спорудження, обладнання експозиційних і фондів приміщень вирішував великий колектив фахівців: архітектори, інженери, мистецтвознавці, дизайнери. Художнє оформлення експозицій будинку-музею здійснювала художник-декоратор Глушич Галина Василівна, яка запропонувала архітекторам відобразити в будівлі повість «Прапори на баштах». Музей спроектовано функціонально, забезпечено найкращий огляд експозицій, немає перетину потоків відвідувачів, створені оптимальні умови для наукової та масово-освітньої роботи. Велике значення в архітектурно-художньому оформленні музею та експозиційних залів має використання нових будівельних і декоративних матеріалів. Застосовано поєднання кам'яної та цегляної кладки, бетону, скла, металу. У центрі музею розміщена гвинтова драбина на оглядовий майданчик, виконаний у формі башти, над ним майорить прапор [15, с. 308.]

Художнє оформлення експозиційного залу підпорядковане принципу єдності змісту й форми. Колір стін, стелі, підлоги, оформлення експозиційних вузлів і окремих експонатів – усе це відображає кінець XIX і 20-30-ті роки XX ст., виконано в стилі соцреалізму та авангарду, тобто стіни з червоної цегли, лозунги, етапи діяльності оформлені на чорному та червоному фонах.

Виконана багатогранна експозиційна робота музею, яка складалася з таких етапів: наукова підготовка експозицій, складання планів, добір і виготовлення експонатів, підготовка пояснювальних матеріалів, оформлення і монтаж експозицій, відкриття експозицій, фіксація і подальше вдосконалення.

Усі плакати, композиції, портрети та конструкції виготовлялися майстрами художнього фонду. Портрети вихованців Макаренка відтворені за фотографіями і написані художниками Інституту. Так, портрет А. С. Макаренка написав А. Капшук, О. М. Горького – К. А. Таньпетер, інший портрет Макаренка написав художник Н. Р. Капельников.

При створенні інтер'єрів був використаний авторський підхід, тому нині музей Макаренка сучасні музеєзнавці називають музеєм із харизмою. Дотепер це одна із найкращих музейних експозицій

гуманітарного профілю за предметно-просторовим рішенням та інформативним наповненням, пов'язаним із педагогічною діяльністю А. С. Макаренка [14].

На підставі подання Міністерства інвестицій і будівництва України та Спілки архітекторів України присуджена Державна премія України керівникові будівництва, начальнику Курязької ВТК Управління внутрішніх справ у Харківській області Підгорному Ігорю Львовичу та групі архітекторів [16].

Також на території Курязької ВТК знаходяться такі скульптурні групи, як «Горький і Макаренко» та «Макаренко і його вихованці».

Автором скульптурної групи «Горький і Макаренко» був скульптор К. М. Присталов, а архітектором А. Шауліс. Відкрита скульптурна група була 3 вересня 1987 року. Ця робота виконана із бронзи й відливалась у ливарному цеху колонії за участю працівників і вихованців Курязької ВТК.

Скульптурно-меморіальна група «Макаренко і його вихованці» виконана на Харківській скульптурній фабриці із граніту. Автором був Савченко Віктор Миколайович, архітектором – Антропов Анатолій Олексійович. Скульптурно-меморіальна група установлена на майдані ім. А. С. Макаренка перед будівлею адміністративного корпусу колонії. Відкрита 18 серпня 1988 року. Про це говорить перелік і опис скульптур і меморіальних дощок, встановлених у Курязькій ВТК ім. А. С. Макаренка 1987 року [17].

Основною формою роботи музею є екскурсія. Однак діяльність музею стала корисною не тільки для неповнолітніх правопорушників, а й для населення, а особливо тих фахівців, які виховували та навчали школярів, юнацтво і молодь, дослідників творчого та життєвого шляху А. С. Макаренка.

Відповідно до відділів, екскурсія продовжується з розповіді про дитячі та юнацькі роки, першу педагогічну діяльність А. С. Макаренка до навчання в Полтавському учительському інституті. На стендах розміщені копії документів та фотографії сім'ї А. С. Макаренка. Наступний розділ називається «Народний учитель», він розповідає про початок роботи з безпритульними в колонії ім. О. М. Горького. Розділ «Курязький період» розповідає про переїзд колонії ім. М. Горького до Куряжу. Наступний розділ присвячений створенню і діяльності комуни ім. Ф. Дзержинського, періоду педагогічної та літературно-творчої діяльності.

Серед експонатів знаходяться прапор дитячої трудової колонії ім. М. Горького 1927 року, який надав у 1988 році один із вихованців А. С. Макаренка – К. Белковський, портрет Макаренка, який написав Г. В. Камишанський, окуляри А. С. Макаренка, косоворотка (вишита сорочка). Галина Костянтинівна Калабаліна передала до музею після смерті Семена Калабаліна башлик Макаренка, яким Макаренко зігрівав Семена, коли забрав його із Полтавської тюрми. 13 березня 2013 року гостем музею був внучатий племінник, письменник, режисер Антон Васильєв-Макаренко, який подарував чорнильницю А. С. Макаренка.

Також у музеї знаходиться меморіальна дошка про присвоєння імені А. С. Макаренка Курязькій виховно-трудої колонії згідно з постановою Ради міністрів УРСР від 24.02.1989 року № 60 [15, с. 310].

Щороку музей відвідує більше 3000 осіб, серед яких учні шкіл, студенти педагогічних та інших закладів вищої освіти, курсанти закладів вищої освіти МВС України, педагоги, мешканці Харківської, Полтавської та Сумської областей, міжнародні делегації, представники різних організацій, які працюють з адитивною поведінкою дітей та молоді, представники Міжнародної Макаренківської асоціації.

Висновки і пропозиції. Отже, педагогічна спадщина А. С. Макаренка також продовжує своє життя завдяки музею А. С. Макаренка в с. Подвірки, та шкільному музею сотої школи ім. А. С. Макаренка міста Харкова. Здійснюється виховання дітей за методикою видатного педагога, розширюється їх світогляд, вшановується пам'ять визнаного всім світом педагога, надається інформація для роздумів щодо навчання та формування педагогічних умінь у здобувачів вищої освіти, створюються умови творчого підходу та пошук нових методів виховання дітей та юнацтва в умовах стрімких суспільно-історичних та інформаційних процесів. Повноцінне виховання здобувачів вищої освіти неможливе без залучення засобів музейної педагогіки, що сприяє вихованню і розвитку естетичного ставлення до дійсності, почуттів, суджень, переживань та інших елементів свідомості особистості.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ:

1. Левітас Ф.Л., Дудар О.В. Елементи музейної педагогіки у системі патріотичного виховання [Електронний ресурс] <http://fre.ru/mernajgejgernaqas.html>
2. Червоний П. Д. Шкільний музей А.С. Макаренка : матеріали II Міжнародної наук.-практ. конф. / П. Д. Червоний, О. М. Павленко // [„Творча спадщина А. С. Макаренка в контексті інноваційного розвитку освіти XXI століття”] (Суми, 15–16 березня 2018 р.). – Суми : СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2018. – 284 с.
3. Архівна виписка Міського державного архіву м. Харків від 10 жовтня 1997 року № 33 із протоколу № 17 від 01 червня 1955 року.
4. Лист педагогічно-меморіального музею ім. А. С. Макаренка у м. Кременчук від 5 березня 1987 року № 240.
5. Червоний П. Д. Особливості підготовки до виховної роботи засобами музейної педагогіки на прикладі діяльності музею ім. А. С. Макаренка. Scientific and pedagogic internship «Innovative methods of organization of the educational process in the field of pedagogy and psychology in Ukraine and EU countries» : Internship proceedings, Oktober 21 – November 29, 2019. Lublin. 165 pages.
6. Червоний П. Д. Історія музею А. С. Макаренка в Куряжі. Modern educational space: the transformation of national models in terms of

integration: Conference Proceedings, October 25, 2019. Leipzig: Baltija Publishing. 48 pages.

7. Муратов Ф. Н. История Куряжа от монастыря до колонии. – Х. : Мачулин, 2006. – 208 с.

8. Музей А. С. Макаренка в Куряжі // Педагогічна Харківщина : довідник. – Х., 1997. – С. 109–110.

9. Ушманов, Л. Пам'яті: [про відкриття музею в селі Куряжі] // Прапор. – 1961. – № 10. – С. 100.

10. Лист від 19 листопада 1986 року № 4/4041 до інституту «Укрміськбудпроект».

11. Знайти правильний шлях : [в Харк. виховно-трудовій колонії відкрито музей А. С. Макаренка] // Лен. зміна. – 1988. – 27 серп.

12. Романовский В. О бедном музее замолвите слово ... [10-летие Лит.-мемор. музея А. С. Макаренко] Веч. Харков. – 1998. – 18 авг.

13. В Куряже вспомнили о Макаренко. URL: <http://robinzon.tv/news/6496> (дата звернення 07.10.2019).

14. Н. Вольпе. Семья, род, нация. Из серии выставок в рамках проекта «Харьковские династии».

15. Червоний П. Д. Історія музею імені А. С. Макаренка в Куряжі. Психологічні та педагогічні проблеми професійної освіти та патріотичного виховання персоналу системи МВС України. Харків, 2020 С. 307-311.

16. Виписка з указу президента України від 28 грудня 1992 року № 637/92.

17. Лист директора ХСФ В. Г. Шепиль начальнику Курязької ВТК ім. А. С. Макаренка Підгорму Л.І. від 17.06.1991 р. № 90.